XALQARO TASHKILOTLARDA O'ZBEK TILINING O'RNI VA NUFUZINI OSHIRISH

Azamjonova Madinaxon Nozimjon qizi
Andijon davlat chet tillari instituti.
Xorijiy filologiya va turizm fakulteti,
Filologiya va tillarni o'qitish (ingliz tili).
https://doi.org/10.5281/zenodo.24271335

Annotatsiya: O'zbek tilining xalqaro miqyosda tan olinishi va uning qo'llanish doirasini kengaytirish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir. Tilimizni xorijiy davlatlarda targ'ib qilish, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda foydalanish va yosh avlod orasida ona tiliga bo'lgan hurmatni oshirish muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada o'zbek tilining xalqaro maydondagi imkoniyatlari va uning nufuzini oshirish yo'llari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: *xalqaro tashkilotlar, xalqaro hamkorlik, davlat tili, diplomatiya, milliy qadriyatlar, til nufuzi.*

KIRISH.

Til har bir xalqning tarixi, madaniyati va milliy o'zligini namoyon etadigan muhim boylik hisoblanadi. Har bir davlatning xalqaro maydondagi obro'si nafaqat uning iqtisodiyoti va siyosati, balki tili, madaniyati va ma'naviy merosi bilan ham belgilanadi. Shu jihatdan o'zbek tilining xalqaro miqyosdagi o'rni va nufuzini oshirish bugungi kunning muhim vazifalaridan biridir.

O'zbek tili qadimiy tarixga, boy adabiy merosga va keng ifoda imkoniyatlariga ega. Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur kabi buyuk ijodkorlarning asarlari tilimizning boyligini dunyoga tanitgan. Bugungi kunda ham o'zbek tilini xalqaro miqyosda targ'ib qilish, xorijiy davlatlarda o'rgatish va uning qo'llanish doirasini kengaytirish bo'yicha ishlar olib borilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 20-oktabrdagi PF-6084-son Farmonida 2020–2030-yillarda o'zbek tilini rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish masalalari belgilangan. Unda o'zbek tilining xalqaro miqyosdagi o'rni va nufuzini oshirish, xorijiy oliy ta'lim muassasalarida tilimizni o'rgatish markazlarini ko'paytirish kabi vazifalar ham ko'rsatilgan.

Shu sababli o'zbek tilining xalqaro tashkilotlar faoliyatida, diplomatik uchrashuvlarda va xalqaro ilmiy anjumanlarda qo'llanish imkoniyatlarini kengaytirish muhim ahamiyatga ega.

METODOLOGIYA.

Tadqiqotda o'zbek tilining xalqaro tashkilotlardagi o'rni va uning nufuzini oshirish bilan bog'liq masalalar tahlil qilindi. Buning uchun davlat tiliga oid qonunlar, Prezident farmonlari hamda o'zbek tilining rivojlanishiga bag'ishlangan ilmiy ishlar o'rganildi. Xorijiy davlatlarda o'zbek tilining o'qitilishi, xalqaro anjumanlarda qo'llanilishi va boshqa mamlakatlarda targ'ib qilinishi bilan bog'liq ma'lumotlar solishtirildi. Shuningdek, qiyosiy tahlil, kuzatish va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Ushbu usullar orqali o'zbek tilining xalqaro miqyosdagi imkoniyatlari, mavjud muammolari va rivojlantirish yo'nalishlari aniqlandi.

NATIJALAR.

O'zbek tilining xalqaro maydondagi o'rnini oshirish borasida keyingi yillarda muayyan ishlar amalga oshirilmoqda. Xususan, xorijiy oliy ta'lim muassasalarida o'zbek tili va adabiyotini o'rganishga qiziqish ortib bormoqda. Bu borada Turkiya oliy ta'lim tizimidagi tajriba alohida e'tiborga loyiq. Ma'rujfon Yuldashevning ma'lumotlariga ko'ra, Turkiyaning 26 ta universitetida o'zbek tili va adabiyoti alohida fan sifatida o'qitiladi. Bu esa tilimizning xorijda o'rganilayotganini ko'rsatadi.

Xalqaro tashkilotlarda tilning o'rni, avvalo, uning rasmiy hujjatlar, yig'ilishlar va muloqotlarda ishlatilishi bilan belgilanadi. Masalan, Birlashgan Millatlar Tashkilotida oltita rasmiy til mavjud. O'zbek tili hozircha ular qatoriga kirmaydi.

© 2026 International Conference on Artificial Intelligence and Applications . All Rights Reserved.

Shunga qaramay, O‘zbekiston vakillari xalqaro uchrashuv va tadbirlarda o‘zbek tilidan foydalanishlari, zarur hollarda esa tarjima xizmatlari orqali fikrlarini yetkazishlari mumkin.

O‘zbek tilining xalqaro nufuzini oshirishda madaniy tadbirlar ham katta ahamiyatga ega. Xorijiy mamlakatlarda o‘tkaziladigan o‘zbek tili kunlari, adabiy kechalar, kitob ko‘rgazmalari va ilmiy anjumanlar orqali boshqa xalqlar tilimiz va madaniyatimiz bilan yaqindan tanishadi.

Bundan tashqari, internet va zamonaviy texnologiyalar ham tilimizning tarqalishiga yordam bermoqda. O‘zbek tilidagi elektron lug‘atlar, tarjima dasturlari, ilmiy maqolalar va badiiy asarlarning internetga joylashtirilishi xorijliklarning tilimizni o‘rganishini osonlashtiradi.

Shu bilan birga, o‘zbek tilining xalqaro miqyosdagi nufuzini oshirish uchun tarjimonlar tayyorlash, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirish va o‘zbek tilidagi ilmiy manbalarni boshqa tillarga tarjima qilish muhim natijalarga olib kelishi mumkin.

MUHOKAMA.

O‘zbek tilining xalqaro tashkilotlardagi o‘rnini oshirish masalasi faqat tilni targ‘ib qilish bilan cheklanmaydi. Bu jarayon mamlakatning xalqaro aloqalari, ta’lim tizimi, ilm-fani va madaniy hayoti bilan ham bog‘liq.

Shuhrat Ko‘chimov xalqaro munosabatlarda milliy tillarning ahamiyatiga e’tibor qaratadi. Uning qarashlaridan kelib chiqib aytish mumkinki, har bir xalq o‘z tilini rivojlantirish orqali milliy madaniyatini ham xalqaro maydonda tanitadi.

Durdona Xudoyberganova va Zohida Muqimovaning ilmiy qarashlarida ham til va milliy madaniyatning o‘zaro bog‘liqligi ko‘rsatib berilgan. Chunki til orqali xalqning urf-odatlari, qadriyatlari va dunyoqarashi namoyon bo‘ladi.

O‘zbek tilining xalqaro nufuzini oshirish uchun bir nechta masalaga e’tibor qaratish lozim. Birinchidan, xorijiy universitetlarda o‘zbek tilini o‘rgatish markazlarini ko‘paytirish kerak. Ikkinchidan, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda o‘zbek tilidagi madaniy va ilmiy tadbirlarni tashkil etish zarur. Uchinchidan, o‘zbek tilidagi kitoblar, ilmiy maqolalar va boshqa materiallarni ingliz, rus, fransuz va boshqa tillarga tarjima qilishni rivojlantirish kerak.

Bundan tashqari, xalqaro tashkilotlarda faoliyat yuritishni istagan yoshlarning chet tillari bilan bir qatorda o‘zbek tilida ham savodli va ravon fikr bildira olishi muhimdir. Chunki xalqaro maydonda o‘z mamlakatini munosib tanitish, avvalo, o‘z milliy tili va madaniyatini yaxshi bilishdan boshlanadi.

Mavjuda Aminova ham o‘zbek tilining xalqaro maydondagi o‘rni, xorijiy davlatlarda o‘qitilishi va uni rivojlantirish istiqbollariga alohida e’tibor qaratadi.

Demak, tilimizning xalqaro nufuzini oshirish faqat davlat tashkilotlarining emas, balki ta’lim muassasalari, olimlar, tarjimonlar va yoshlarning ham vazifasidir.

XULOSA.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, o‘zbek tili xalqimizning eng katta ma’naviy boyliklaridan biridir. Uni xalqaro miqyosda tanitish va nufuzini oshirish mamlakatimizning dunyo hamjamiyatidagi o‘rnini mustahkamlashga ham xizmat qiladi.

Buning uchun xorijiy universitetlarda o‘zbek tilini o‘rgatish, xalqaro anjumanlarda tilimizni keng targ‘ib qilish, ilmiy va badiiy asarlarni chet tillariga tarjima qilish hamda zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Sirojiddinov Sh. Til nufuzi – el mavqeyi. «O‘zbek tili taraqqiyoti va xalqaro hamkorlik masalalari» mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari. – Toshkent:
2. Nodirabegim, 2021. – B. 5–6.
3. Xudoyberganova D., Muqimova Z.

© 2026 International Conference on Artificial Intelligence and Applications . All Rights Reserved.

4. O‘zbek tili tadqiqiga dunyo tilshunosligidagi ustuvor yo‘nalishlar tatbiqi.«O‘zbek tili va adabiyotini jahon miqyosida targ‘ib etish: natija va vazifalar» mavzusidagi xalqaro ilmiyamaliy anjuman materiallari. – Toshkent, 2021. – B. 3–5.
5. Ko‘chimov Sh. Xalqaro munosabatlar va milliy tillar taraqqiyoti .«O‘zbek tili va adabiyotini jahon miqyosida targ‘ib etish: natija va vazifalar» mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari. – Toshkent, 2021. – B. 26–33.
6. Yuldashev M. Turkiya oliy ta’lim tizimida o‘zbek tilining o‘qitilishi. «O‘zbek tili va adabiyotini jahon miqyosida targ‘ib etish: natija va vazifalar» mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari. – Toshkent, 2021. – B. 44–46.
7. Ashirboyev S. Areal lingvistikaning shakllanishi va o‘rganilishi tarixiga doir. «O‘zbek tili taraqqiyoti va xalqaro hamkorlik masalalari» mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari. – Toshkent: Nodirabegim, 2021.
8. Aminova M.T. O‘zbek tilining xalqaro maydonda tutgan o‘rni. ORIENS. – 2025. – B. 513– 518.

© 2026 International Conference on Artificial Intelligence and Applications . All Rights Reserved.